

Toelichting bij koralen en aria's uit de

Johannes-Passion BWV245

Deze keer beginnen we met een openingskoraal, *O große Lieb*.

Een uiting van onze mateloze liefde en de aankondiging dat onze wereldse lust en vreugde Jezus op zijn lijdensweg brengt.

Bach beeldt de marteling (*Marterstraße*) uit door de sopraan en bas in dalende halve noten te zingen. De afstand tussen onze wereld en die van Jezus laat Bach horen door de koorpartijen een octaaf omhoog te brengen (*und du mußt leiden*). Zoals gebruikelijk bij de koralen spelen de instrumenten de zangpartijen mee.

In de inleiding van alt-aria *Von den Strikken* knopen de 2 hobo's om elkaar heen om de strikken/banden vast te snoeren., waarmee Jezus wordt geboeid. De continuo begeleiding is nog wringender: repeterende noten en de noten liggen allemaal dicht bij elkaar. De zangstem komt slechts uit de beklemming bij het gedeelte '*völlig zu heilen*'. Omgeven door rusten met relatief lange notenwaarden in een hoge ligging beluisteren we hier de bevrijding van onze zonden door Jezus' lijden.

In de sopraan-aria *Ich folge dir gleichfalls* introduceren de fluiten de vrolijke beweging van het volgen. Bachgeleerden verdenken Bach ervan zich hier meer te hebben laten leiden door de letterlijke tekst dan de feit dat het hier om Petrus gaat en dat die opgewektheid hier misschien dus niet zo op haar plaats lijkt. Maar godsdienstwetenschapper Gerardus van der Leeuw gelooft in het contrast van de lome schreden van Petrus en de vrolijke muziek van Bach. Het zijn niet Petrus' woorden, maar die van de gelovige ziel Na de Strikken-aria volgt hier de bevrijding.

Es ist vollbracht is een rustpunt in de in het algemeen met volle actie bezette Johannes (veel recitatieven en koren). Geen menigte, geen discipelen, Jezus is hier alleen met God. Die stille vrede wordt verklankt door de viola da gamba, sober begeleid door het continuo. En die vrede staat voor de troost die Jezus' sterven brengt. En plots is daar de actie, de victorie: *Der Held aus Juda siegt mit Macht*. Begeleid met een haast fanfare-achtig strijkorkest. En dan, zeer contrastrijk keert de openingsmuziek van gamba en solist terug, alsof de woorden nu nog sterker binnenkomen.

De laatste aria uit de passion is *Zerfließe* voor fluit, hobo da caccia, sopraan en continuo. De vloed aan tranen waarover wordt gesproken horen we in de instrumentalen inleiding door de korte staccato noten voor de 2 blazers en waarbij het continuo de laagste toon (lage C) bereikt. Die continuobodem valt weg als de sopraan haar eerste zin zingt. Alsof ze niet gesteund wordt in haar verdriet. In het B-gedeelte van deze A-B-A-aria komt de muziek tot stilstand bij *dein Jesus ist tot*.

Het slotkoraal *Ach Herr, laß dein lieb Engelein* is haast het slotgebed. Een opstandingslied. Niet God wordt hier toegezongen, maar Jezus. Volgens van der Leeuw: 'Op de grootse koraalmelodie, een van de allerschoonste van de lutherse kerk, met prachtige stemvoering, stijgt uit de stilte van de grafkamer een stralende jubel tot God'.